

Patiesā labuma guvēja identificēšana – (ne)iespējamā misija (1) (2/43/20)

Jautājums par uzņēmuma faktiskā īpašnieka – patiesā labuma guvēja (“PLG”) – identitātes informācijas sniegšanu joprojām ir samērā aktuāls, kaut arī ir daudz tiesību aktu, rekomendāciju un vadlīniju.

Informācija par uzņēmumu PLG ir galvenokārt nepieciešama, lai kontrolētu uzņēmējdarbības vidi un pārvaldītu dažus būtiskus riskus. Nereti PLG identitāte tiek slēpta. Lai pēc iespējas vairāk slēptu informāciju par PLG identitāti un vienlaikus nodrošinātu viņa līdzdalību uzņēmuma vadībā, tiek izdomātas dažādas īpašumtiesību reģistrēšanas metodes un sarežģītas grupas uzņēmumu mijiedarbības shēmas. Dažos gadījumos uzņēmuma PLG nav minēts tā reģistrācijas dokumentos un nepiedalās tā darbībā, lai gan pilnībā baula PLG tiesības, kas juridiski var piederēt citām personām.

PLG ir uzņēmuma īstais īpašnieks, kas var būt tikai fiziska persona – cilvēks, kurš faktiski vada uzņēmumu, kontrolē un atsavina aktīvus, un saņem uzņēmuma peļņu. Ikvienai juridiskajai personai ir jāzina savi PLG.

Ja uzņēmuma dalībnieks ir juridiska persona, tad jāpieprasī un jāsaņem izziņa no Uzņēmumu reģistra (“UR”). Pēc tam pieprasījumi jāiesniedz citos (arī ārvalstu) reģistros, lai identificētu PLG – konkrētas fiziskas personas.

Rīcībā vienmēr jābūt dokumentiem, kas apliecina veiktos pasākumus, kas vērsti uz PLG identificēšanu.

Kad faktiskais īpašnieks ir identificēts, jānosaka, vai tas ir nominālais vai reālais labuma guvējs. Viena no metodēm ir noteikt, cik lielā mērā faktiskais īpašnieks spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanu uzņēmumā.

Tomēr PLG identificēšana nav pēdējais solis, jo šī persona ir arī jāpārbauda, saņemot pilnu informāciju.

Ja PLG ir Latvijas rezidents, jāiegūst šādi dati:

- personas vārds un uzvārds;
- personas kods;
- dzimšanas datums, mēnesis un gads;
- valstspiederība;
- pastāvīgās dzīvesvietas valsts;
- personai piederošā un tieši vai netieši kontrolētā klienta kapitāldaļu vai akciju (tostarp tiešās vai netiešās līdzdalības) īpatsvars to kopskaitā;
- tieši vai netieši īstenojamās klienta kontroles veids.

Nerezidenta gadījumā iegūstamie dati ir šādi:

- personas vārds un uzvārds;
- dzimšanas datums, mēnesis un gads;
- personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums;
- valsts un struktūra, kas izsniedz dokumentu;
- valstspiederība;
- pastāvīgās dzīvesvietas valsts;
- personai piederošā un tieši vai netieši kontrolētā klienta kapitāldaļu vai akciju (tostarp tiešās vai

- netiešas līdzdalības) īpatsvars to kopskaitā;
- tieši vai netieši īstenojamās klienta kontroles veids.

Ja klients izmanto sarežģītu īpašumtiesību struktūru, tad ieteicams identificēt visus PLG (tostarp tādus, kuru īpašumtiesību apjoms ir mazāks par 25%) un pārbaudīt viņus sankciju sarakstos u.tml.

PLG identifikācijas problēmas, ar kurām nācies saskarties visbiežāk

Kā vienu no nozīmīgajiem šķēršļiem, lai noskaidrotu PLG, noteikti var minēt atšķirīgu izpratni vai pieeju dažādās ārvalstīs. Sadarbojoties ar ārvalsts komersantiem, mēdz būt gadījumi, kad konkrētā valstī raksturīgā prakse ir sasaistīt PLG tikai ar kapitāldaļu turēšanu. Līdz ar to, ja nevienai personai nepieder ārvalsts komersanta kapitāldaļas vairāk par 25%, tad ārvalsts komersants mēdz automātiski pieņemt, ka tam nav PLG. Tomēr jāatceras, ka kontroli var īstenot arī uz dažādu līgumu vai citu attiecību nodibināšanas pamata.

Dažos gadījumos komersants godprātīgi iesniedz informāciju par savu PLG, paskaidrojot, kāpēc konkrēta persona īsteno kontroli (piemēram, ņemot vērā tās amatu vai pilnvaras sabiedrībā), bet UR valsts notāri mēdz koncentrēties uz Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā sniegto PLG definīciju un sasaisti ar kapitāldaļu turēšanu. Piemēram, UR ne vienmēr vēlas akceptēt pieeju, ka PLG var būt arī komersanta valdes loceklis, kas netur komersanta kapitādalas, kaut arī saskaņā ar likumu PLG var būt persona, kas īsteno kontroli tieši vai netieši arī citā veidā, un šādu kontroles veidu ir iespējams norādīt UR pieteikuma veidlapā.

Citos gadījumos persona savas drošības vai citu svarīgu apstākļu dēļ nevēlas tikt identificēta kā komersanta PLG. Lai gan sākotnēji izvairīšanās no PLG atklāšanās šādā gadījumā likās gandrīz neiespējama, šobrīd UR izvērtē arī šādus pieteikumus un atsevišķos gadījumos atļauj nenorādīt komersanta PLG, ja no iesniegtā pamatojuma var nepārprotami secināt, ka personas intereses prevalē pār nepieciešamību atklāt un publiskot PLG.

Sarežģītākas struktūras PLG identifikācijas procesā

Sarežģītākie PLG identificēšanas gadījumi ir saistīti ar struktūrām, kas ir juridiskie veidojumi. Tas notiek tāpēc, ka nereti ārvalstīs šo juridisko veidojumu formas un uzbūve atšķiras no Latvijā pazīstamajiem juridiskajiem veidojumiem, kas sākotnēji bija sveši arī UR. Kā piemēru var minēt nodibinājumus (*Stiftung*) Vācijā, kur citstarp pastāv arī tā saucamie ģimenes nodibinājumi (*Familienstiftung*). Ir nācies skaidrot, kāpēc kontroli šādos nodibinājumos īsteno pārvaldnieks, nevis dibinātājs vai pilnvarnieks, un otrādi. Tomēr, komunicējot ar UR, neskaidrības par šādām struktūrām laikā ir atrisinātas.

Ir arī jurisdikcijas, kur apliecinājumu par sabiedrību dalībnieku sastāvu ir pilnvaroti sniegt sabiedrības iecelti apliecinātājsekretāri, piemēram, atsevišķas ASV pavalstīs un Normandijas salās. Ir nācies šādu sekretāru pilnvarojumu pamatot ar papildu paskaidrojumiem un normatīvajiem aktiem, kas paredz sabiedrības tiesības iecelt un pilnvarot šādus sekretārus.

Sarežģījumi var rasties arī tad, ja UR pieprasā ne tikai iesniegt īstenotās kontroles pamatojumu, bet arī pamatot, kāpēc kontrole *netiek* īstenota. Proti, pastāv gadījumi, kad komersantam ir divi dalībnieki, bet kontrole faktiski īstenojas tikai caur vienu, un šāda informācija tiek norādīta pieteikumā. Tomēr, lai pārliecinātos, ka nav nevienas personas, kas īstenotu kontroli caur otru dalībnieku, informācija un dokumentārais pamatojums tiek pieprasīts arī par dalībnieku, caur kuru kontrole netiek īstenota. Tādējādi

komersanta slogs tiek vēl vairāk palielināts, it sevišķi, ja dalībnieku struktūra ir apjomīga.

(nobeigums - nākamajās īszinjās)